

Πίσω κ' ἐμπρός θωροῦμ' ἐμεῖς καὶ λαχταροῦμε μόνο
 Ὀνειράτα χαμένα
 Τὸ γέλιο μας τὸ πιεὶ γλυκὸ ἔχει ἓναν κρύφιο πόνο
 Τὰ πιεὶ γλυκὰ τραγοῦδα μας εἶνε τὰ πιεὶ θλιμμένα.

Κ' ἀπὸ τὴν τέγγη τὴν κρυφὴ πού χάρι κ' ἀρμονία
 Σὲ λόγια κ' ἤχους δίνει
 Κ' ἀπ' ὅλα τὰ μυστήρια πού κλείνουν τὰ βιβλία,
 Τὸ χάρισμά σου ὁ ποιητὴς ἀνώτερο τὸ κρίνει.

Δός μου, πουλάκι, τὴ μισὴ χαρὰ πού σε τρελλαίνει
 Καὶ τὰ μισὰ σου δῶρα,
 Καὶ τέτοια τρέλ' ἀρμονικὴ τοὺς στίχους μου θὰ ραίνη,
 Που ὁ κόσμος θὰ μ' ἀκούη καθὼς ἐγὼ σ' ἀκούω τώρα.¹

ΑΓΓΕΛΟΣ (ἐνθους). Θεῖον! ἔξοχον.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (πλησιάζουσα). Σοῦ ἄρσες;

ΑΓΓΕΛΟΣ (λαμβάνει τὴν χεῖρά της καὶ τὴν φέρει εἰς τὰ χεῖλη). Εἶτα, κρατῶν ἀκόμη αὐτὴν, ἀτενίζει τὴν Ἀλεξάνδραν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιωπῶν, ὡς ἐν ἐκστάσει.) Σ' ἀγαπῶ!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (ψιθυρίζουσα). Ἀγγελέ μου.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Σ' ἀγαπῶ . . . χωρὶς νὰ μὲ μέλη ἂν μάγαπᾶς ἢ ὄχι, χωρὶς νὰ μὲ μέλη ἂν ὑποκρίνεσαι, ἂν προσποιεῖσαι ἢ ἂν αἰσθάνεσαι ἀληθινά. Καὶ μάλιστα ἀκόμη περισσότερο: Μετανοῶ. Αὐτὴ τὴ στιγμὴ πιστεύω πῶς μάγαπᾶς καὶ σύ . . . Ναι, τὸ πιστεύω . . . Τὸ αἰσθάνομαι ἀπὸ τὸ χεῖρι σου, πού τρέμει μέσα στὸ δικό μου, τὸ βλέπω στὸ μάτι σου πού μὲ κυττάζει καὶ λαμποκοπᾷ . . . Ὁχι, αὐτὴ τὴ στιγμὴ δὲν παρασταίνεις . . . Ἐλα! (τὴν σύρει ἑλαφρῶς).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (μετὰ χαρᾶς περιπατοῦς). Ἀλήθεια; Τὸ βλέπεις, τὸ πιστεύεις, τὸ ἀναγνωρίζεις; Θεέ μου, τί εὐτυχία! τὸ ἀκούω τέλος πάντων γιὰ πρώτη φορά ἀπὸ τὸ στόμα σου . . . (κλίνει πρὸς αὐτὸν περισσότερο).

ΑΓΓΕΛΟΣ. Τὸ πιστεύω . . . τὸ πιστεύω . . .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (ψιθυρίζουσα). Ἀγάπη μου.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Λατρεῖά μου! (εἶνε ἑτοιμοὶ νὰ ἐνώσουν τὰ χεῖλη. Αἰφνης ὁ Ἀγγελοὺς συνοφρουοῦται, πρὸς στιγμὴν σταματᾷ διατάζων καὶ εἶτα τὴν ἀποθεῖ μετ' ἀποφασιστικότητος.) Ὁχι! ὄχι! Φύγε . . . μακριά! Δὲν σε πιστεύω. Εἶνε ἀδύνατον . . . Προσποιεῖσαι, ὑποκρίνεσαι (ἐγειρόμενος). Πάλι σοῦ φάνηκε πῶς βρίσκεσαι ἀπάνω στὴ σκηνή. (μετ' ἀποστροφῆς). Ἄ, ἐπάγγελμα, καταραμένο ἐπάγγελμα! Πῶς ποτίζεις τὸν ὀργανισμό ὅλο σὰ δηλητήριο! Πῶς νοθεύεις τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (ἄπελπις καθημένη). Ἀλοσίμονον! Εἶνε τρελός, καλέ, τρελός!

ΑΓΓΕΛΟΣ. Τρελός αἶ; καλά, τρελός . . . (ἐν ἐξάψει). Ὁχι, κυρία μου, δὲν εἶμαι τρελός. Αὐτὸ πού σας λέγω . . . αὐτὸ πού ἰσχυρίζομαι εἶνε ἀλήθεια πού δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἀρνηθῆ κανεὶς. Οἱ ἠθοποιοί, αἱ γυναῖκες πρὸ πάντων πού εἶνε πλέον εὐπαθεῖς, συνειθίζου νὰ ὑποκρίνονται ὅλα τὰ αἰσθήματα καὶ παύουν πλέον νὰ τὰ αἰσθάνονται ἀληθινά, παύουν . . .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ. Οὐφ, καίμνε! Τὸ εἶπες τόσες φορές, φθάνει παιά.

ΑΓΓΕΛΟΣ (μὴ προσέχων εἰς τὴν διακοπὴν). Τὸ πρᾶγμα ἐξηγεῖται εὐκόλα, ἀπλούστατα. Πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, δὲν μπορεῖ παρὰ

νὰ συμφωνήσης καὶ σύ. Τὰ πάθη, τὰ διάφορα πάθη, γεννῶνται πρῶτα μέσα εἰς τὴν ψυχὴν καὶ κατόπιν ἢ τοῦλάχιστον συγχρόνως, ἀποτυπώνουν τὰς ἐκφράσεις των, τὰς ποιήλας ἐκφράσεις των, ἐπάνω εἰς τὸ πρόσωπον. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (προσποιουμένη ὅτι δὲν θέλει νὰ προσέξῃ). Μάθημα θά μου κάνης τώρα . . .

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἄ! . . . Ἡ φωνὴ τρέμει, ὅταν εἰς τὴν ψυχὴν μυκάται ἡ τρικυμία. Τὸ μάτι σπινθηροβλεῖ, ὅταν εἰς τὸ στήθος καίη ἠφαιστειον. Οἱ μῦς συσπῶνται, ὅταν ἡ καρδιά κτυπᾷ ἀπὸ μέσα νὰ φύγῃ. Τὸ πάθος, ἡ παθαινομένη ψυχὴ κινεῖ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα σὰ νευρόσπαστον. Αὐτὸ εἶνε τὸ φυσικόν, αὐτὸ εἶνε τὸ συνεπές. Τὸ ἀντίθετον θὰ ἦτο ἀνωμαλία, ἀσυνέπεια, κάτι τι παρὰ φύσιν — καὶ ὁμως αὐτὸ κάμνουν, χωρὶς ἀμφιβολίαν οἱ ἠθοποιοί, οἱ ἐκούσιοι, οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ὑποκριταί. Κάμνουν τὴν φωνὴν των νὰ τρέμῃ, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν ψυχὴν των τρικυμία· ἐκπέμπουν ἀστραπὲς ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των, χωρὶς νὰ καίη εἰς τὸ στήθος των ἠφαιστειον· συσποῦν τοὺς μῦς εἰς τὰς φεβρωτέρας καὶ τὰς πλέον ἀπαισίας ἐκφράσεις χωρὶς νὰ το ὑπαγορεύῃ . . .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (ἀδημονοῦσα, τὸν διακοπτεῖ). Ἄ, ὥστε δὲν αἰσθάνονται οἱ ἠθοποιοὶ ὅταν παριστάνουν . . . τίποτε.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ὁχι, τίποτε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (παραιτουμένη τῆς συζητήσεως). Καλά.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Μόνον μὲ τὴν θέλησιν, τὴν ἐλευθερίαν ἀλλὰ ψυχρὰν θέλησιν, κινοῦν, διαθέτουν τὰ μέλη τοῦ σώματός των ὅπως συμφέρει. Αὐτοὶ ζητοῦν νὰ κάμουν νευρόσπαστον τὴν παθαινομένην ψυχὴν. Καὶ οἱ καλλίτεροι τὸ κατορθοῦν εἰς τὴν ἐντέλειαν. Ἄλλ' ἂν εἶνε ἀληθινὰ ἔξοχοι καλλιτέχναι, πέ μου, Ἀλεξάνδρα, εἰμπορεῖ ποτὲ αὐτὰ τὰ τέρατα, τὰ ψευδῆ τὰ ἐσωματωμένα, εἰμπορεῖ νὰ εἶνε ἄνθρωποι; Θὰ ἐπίστευες ποτὲ ὅτι αἰσθάνεται ἀληθινά ἓνας ἠθοποιός, ὅτι πονεῖ, ὅτι ἀγαπᾷ, ὅτι μισεῖ; . . .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ. Ὅτι μισεῖ; . . . καίμνε!

ΑΓΓΕΛΟΣ. Θὰ ἐπίστευες κανένα τῶν ἀρρένων συναδέλφων σου, ἂν σου ἔλεγε ποτὲ ὅτι σ' ἀγαπᾷ;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ. Εἰς τὴν κοινωνίαν ὑπάρχουν ὑποκριταὶ μεγαλύτεροι ἀπὸ τοὺς ἠθοποιούς.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ναι, ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ κατὰ φύσιν κίβδηλοι, οἱ ὅποιοι θνήσκοντο τὴν σκηνὴν αὐτοδίδακτοι· ἀλλ' οἱ ἠθοποιοὶ εἶνε ὅλοι κατὰ τέγγην καὶ κατ' ἀνάγκην. Καὶ οἱ καλλίτεροι ὡς ἄνθρωποι, διαφθείρονται, νοθεύονται, καταστρέφονται. Εἶνε ἀνόητος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος συμπεριφέρεται μὲ αὐτοὺς ὡς μὲ ἀνθρώπους, ἐν ᾧ δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ μηχαναί . . . Καὶ πόσον δυστυχὴς πρέπει νὰ εἶνε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος καταδικάζεται ἀπὸ τὴν μοῖραν νὰ ἀγαπήσῃ μίαν μηχανὴν πού βγάζει αἰσθήματα καὶ πάθη, ὄστρον καὶ μειδιήματα πρυφερά, νὰ τὴν

ἀγαπήσῃ περισσότερο . . . ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ. Μὲ παρασύρεις εἰς τὴν συζήτησιν χωρὶς νὰ θέλω. Εἶχα σκοπὸ νὰ μὴ σου ἀπαντήσω πλέον ὅταν ἐπιμένης νὰ λές τέτοια παραμιλητά . . . νὰ σε πάρω γι' ἀκαταλόγιστο, ἀλήθεια . . . Ἀλλὰ ἤθελα νὰ σου κάνω μίαν ἐρώτησιν πρῶτα. Ποῖο ἀπὸ τὰ ὄιο πιστεύεις ἄρα γε; ὅτι δὲν εἶμαι ἰκανὴ νὰ σ' ἀγαπήσω κατ' ἀρχήν, ἢ ὅτι προσποιῶμαι ὅτι σ' ἀγαπῶ, χωρὶς νὰ αἰσθάνομαι τίποτε;

ΑΓΓΕΛΟΣ (γελῶν). Αὐτὸ εἶνε πολὺ νόστιμο. Καὶ δὲν εἶνε τὸ ἴδιο, ἀγάπη μου; Καὶ εἰς τὴν μιά καὶ εἰς τὴν ἄλλη περιστασι δὲν θὰ ὑποκρίνεσαι; Τί με μέλει μένα ἂν θὰ ἦσουν ἰκανὴ νὰ ἀγαπήσης, ἄφ' οὔ ὅταν σὲ βλέπω νὰ μου ὀμιλῆς, νὰ μου ἐξομολογήσαι, νὰ με κυττάζης, νὰ μου γελάς, μοῦ φαίνεται πῶς σὲ βλέπω ἐπάνω στὴ σκηνὴ καὶ εἶμαι βεβαίωτος ὅτι ὑποκρίνεσαι. Αὐτὸ εἶνε τὸ ζήτημα. Ἄν θὰ ἤμπορούσες ποτὲ νὰ βρῆς κανένα ἄνθρωπον καὶ νὰ τον ἀγαπήσης ἀληθινά ὥστε νὰ σε κάμῃ νὰ γυρίσης στὴ ζωὴ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σὲ ἀπομάκρυνε τὸ ἐπάγγελμα σου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ. Ναι . . .

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἀλλὰ τότε δὲν θὰ εἶσαι πλέον ἔξοχος καλλιτέχνις, ὅπως εἶσαι τώρα, καὶ ἴσως οὔτε μετρία, τίποτε. Τότε ἀγάπησαν πραγματικῶς καὶ ἠσθάνθησαν ἀληθινά οἱ καλλιτέχναι τῆς σκηνῆς, ὅταν ἀπηξίωσαν νὰ τὴν ἀναβοῦν καὶ πάλιν καὶ ἐβδελύγησαν νὰ προσποιηθοῦν αἰσθήματα, εἰς καιρὸν πού τα εἶχαν ἄφθονα, ἀληθινά εἰς τὴν ψυχὴν των. Ἐσὺ ἀκόμη προσποιεῖσαι, ὑποκρίνεσαι καὶ ἀγαπᾶς. Πῶς γίνεσαι αὐτὸ . . . (συμπληροῖ τὴν φράσιν διὰ μορφασμοῦ καὶ χειρονομίας ἀπορηματικῆς).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ. Καὶ ὁμως! . . .

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἡ εἶνε ψευδεῖς αἱ δάφναι, πού ὀρεπεῖ ἡ καλλιτέχνις, ἢ εἶνε ψευδὲς τὸ αἶσθημα, πού ἐξομολογεῖται ἡ γυνή . . . Ἀλλὰ δυστυχῶς πού αἱ δάφναι αὐταὶ εἶνε δίκαιαι (ὡσεὶ καθ' ἑαυτόν. Δεικνύει τοὺς στεφάνους καὶ τὰ τρόπαια). Ποῖος σὲ εἶδε, ποῖος σὲ ἤκουσε καὶ δὲν το ἀνεγνώρισε . . . (Βηματίζει σιγῶν ἄνω-κάτω, ἐν ὀργῇ ἐρωτευμένου πεισμένου. Ἡ Ἀλεξάνδρα τὸν παρακολουθεῖ διὰ τοῦ βλέμματός της, ἔρωτα ἐφορῶντος καὶ οἰκτον. Μηχανικῶς ἀνοίγει τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἀνεγίνωσκε πρὸ ὀλίγου καὶ τὸ ξεφυλλίζει χωρὶς νὰ το βλέπῃ. Αἰφνης ἀκούεται ἔσωθεν κρότος θύρας ἀνοιγομένης).

ΑΓΓΕΛΟΣ (ἀνήσυχος). Ποῖός εἶνε;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ. Τίποτε· κανεὶς. Εἶπα εἰς τὴν ὑπηρετρίαν ὅτι αὐτὴ τὴν ὥρα δὲν δεύομαι κανένα (τὸν ἀτενίζει ὑπομειδιῶσα) κανένα (μετὰ τινὰ διακοπὴν ἐκβάλλει στεναγμόν). Ἀγγελε, νὰ σε πῶ.

[Ἐβεται τὸ τέλος]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

¹ Ἀπὸ τὸν «Κορυθαλόν» τοῦ Σέλλεϋ, κατὰ μετάφρασιν Ἀργύρη Ἐφταλιώτη.